

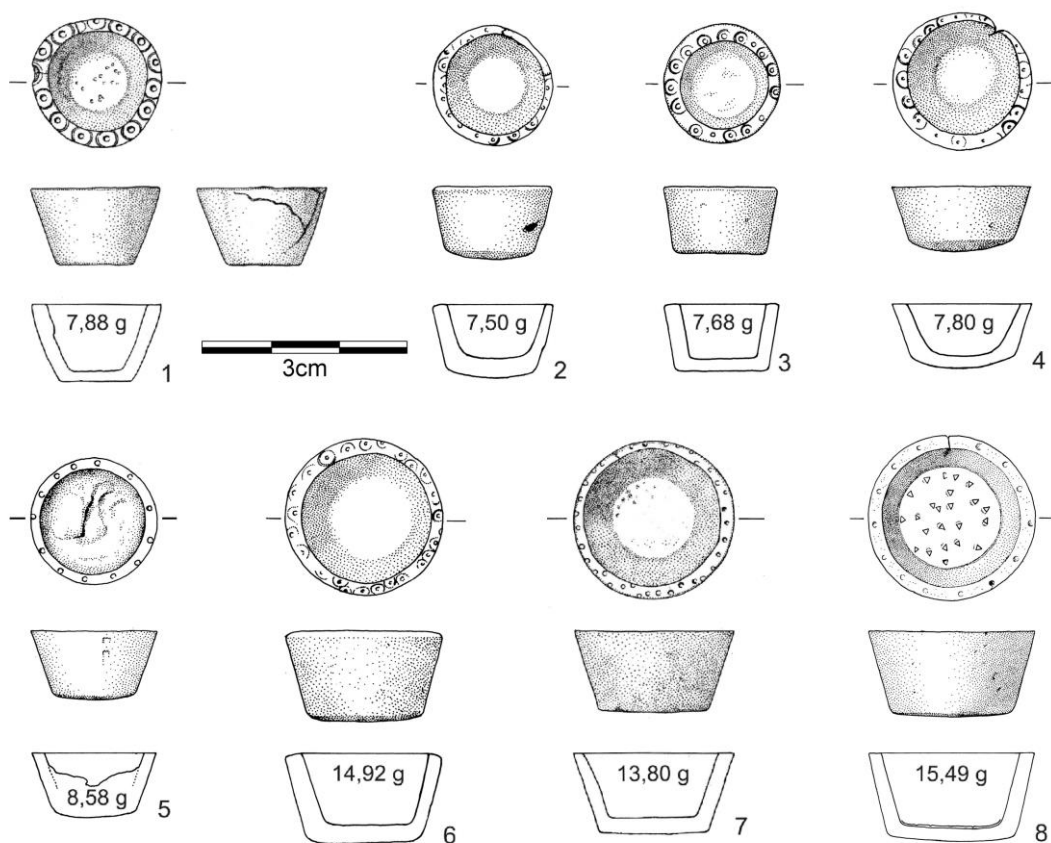
Doklady obchodu: středověká závaží a váhy, olověné plomby

Středověké závažia

V středověku sa vážení tovaru používali tzv. lotové závažia ako neoddeliteľná súčasť váh. Mali miskovitý tvar a vyrobené boli odlievaním z bronzu. Zväčša boli nezdobené ale nájdeme aj exempláre zdobené koncentrickými kruhmi s jamkami uprostred na okraji. Z Moravy a Čiech je známych 13 nálezov takýchto závaží k roku 2010. Tvorili sadu, kde sa do najväčšieho závažia poskladali ostatné a uzavreli sa viečkom, pričom najväčšie závažie bolo rovnako ťažké ako zbytok závaží. „ *Hmotnostní škála lotových závaží mohla ovšem odpovídat ještě širšímu rozpětí: od jedné celé hřivny přes její polovinu (půlhřivnu), 1/4 (věřduňk), 1/8 (unci), 1/16 (lot), 1/32 (půllot) až k 1/64 hřivny, tedy kventlíku.* ” (Doležel, 2010, 184). Používanie lotových závaží je na základe nálezov datované od 13. storočia a v menších obmenách až do 20. stor.. Pred nimi sa v priemyslovskom období používali na váženie hrivny, z ktorých sa prebrala váha pre najväčšie závažie v súprave lotových závaží.

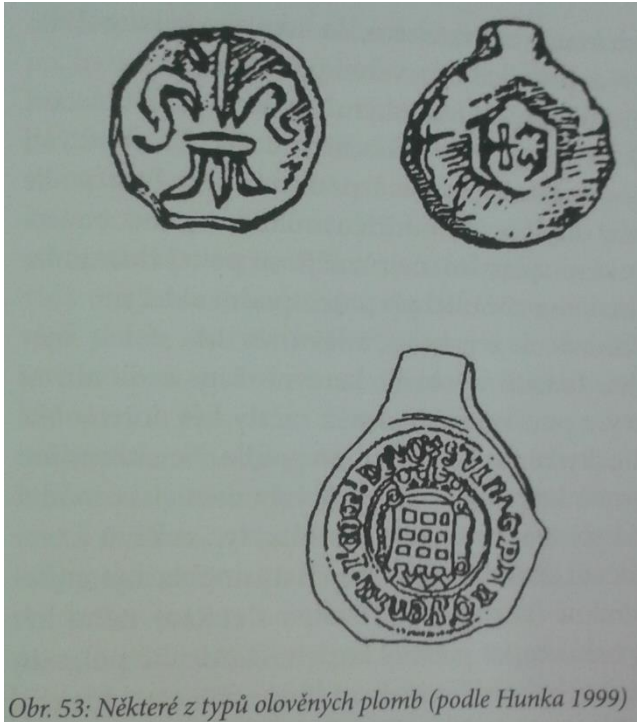
Obr. 1: Tábor. Kompletná sada lotových závaží. Obr. 2: Brno, Josefská ulice, Uzatváracia dóza súpravy lotových závaží z odpadovej šachty zaniknutej v prvej polovici 14. stor.

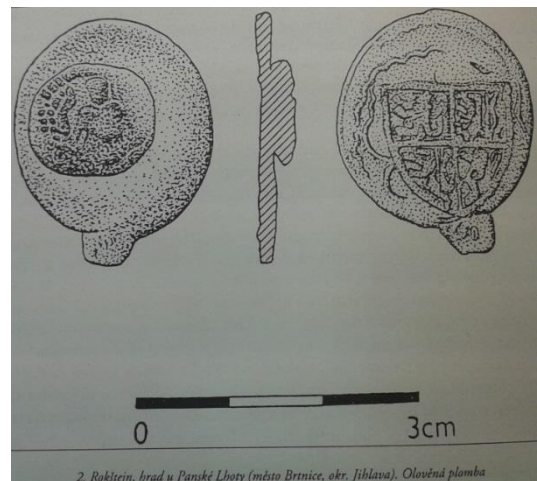
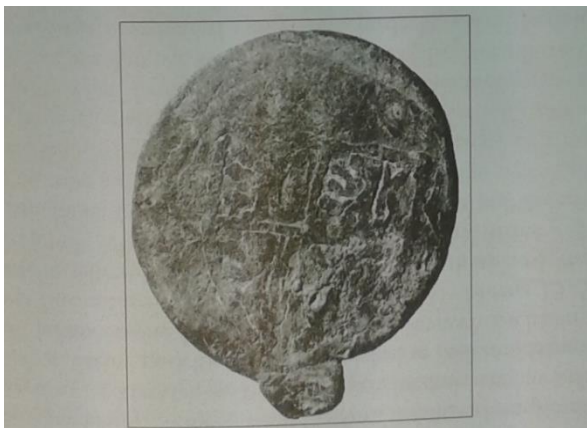
Obr. 6: Stredoveké lotové závažia z českých zemí. 1 – Staré Mýto; 2 – Gruna, Hradisko; 3 – Písek; 4 – Štěpánov nad Svratkou, Havírna č. 9; 5 – Olomouc, Horní náměstí; 6 – Boskovice, hrad; 7 – Jihlava, dům č. p. 96-2; 8 – Vícov, Městisko.

Olovené Plômby

Jedná sa o malé predmety zložené z dvoch guľatých diskov spojených tenkým pásikom. Na ich lícovej strane sú vyrazené potrebné údaje a na rubnej strane mohol byť vyrazený erb ale iné heraldické motívy. Výnimkou je plomba z hradu Rokštejn, kde je na líci vyrazený erb Luxebmurgovcov a na rubnej strane asi motív sv. Václava. Priemer týchto plômb sa pohybuje od 10-55mm. Používali sa na označenie tovaru, určovali pôvod, množstvo a kvalitu. Zhotovené mohli byť väčšinou z olova alebo cínu prípadne aj vosku. Tovar, ktorý bol označený plombou mohol byť textilný alebo to mohlo byť korenie, drahé kovy prípadne niektoré potraviny. Slúžiť mohli pri regionálnom obchode alebo častejšie pri medzinárodnom. Začali sa používať od 2. pol. 13. storočia až do 19. storočia. Najčastejšie nález plômb sú zo západnej a severnej Európy, z Londýna je ich známych viac ako 8000. Z Čiech je známych 10 kusov a zo Slovenska 23, kde dokladajú obchodné styky s Anglickom, Škótskom, Flanderskom, Benátkami, Francúzskom, Nemeckom a Poľskom, plombami sa na Slovensku zaoberá Ján Hunka.

Obr. 53: Některé z typů olověných plomb (podle Hunka 1999)

2. Rokštejn, hrad u Panské Lhoty (město Brnice, okr. Jihlava). Olověná plomba

Použitá literatura:

Březinová, 2007: Textilní výroba ve středověku. Poznání textilní produkce na základě archeologických nálezů. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 2. Praha – Brno, s. 93 – olověné plomby.

Doležel, J., 2010: Středověká lotová závaží v českých a moravských nálezech. Přehled výzkumů 49, 183-215.

Janiš, D. – Schenk, Z. – Vrla, R., 2013: Nové poznatky ke stavebnímu vývoji hradu Šaumberka v Hostýnských vrších. *Archaeologia historica* 38/2, 435-454.

Měřínský, Z., 2003: Olověná plomba se znakem Lucemburků z hradu Rokštejna (k. ú. Panská Lhota, o. Jihlava, Morava). In: *Ad vitam et honorem: profesoru Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátým narozeninám*. Brno, 629-637.